

Diakonias enkätfrågor till riksdagspartierna – Almedalen 2025

Detta är en uppföljning på den partienkät som [genomfördes av Diakonia år 2024](#).

Enkätens frågor besvaras under respektive bakgrundstext.

1. Biståndets betydelse i världen

Efter att Sverige år 2022 övergav principen om att avsätta 1 procent av BNI i bistånd och sänkte biståndsnivån, följde flera EU-länder efter. Tillsammans med USA:s neddragningar riskerar det globala biståndet att [minska med en tredjedel](#) enbart under 2025. De omfattande neddragningarna är en katastrof för miljontals människor när tillgång till mat, sjukvård och skolor försvinner i ett slag.

Bistånd räddar liv, lindrar nöd och ger människor hopp. Men bistånd ger också stöd till förändringsaktörer, däribland demokrati- och jämställdhetsorganisationer. När situationen går bakåt i ett land, kan biståndet vara den livlina som gör att demokratirörelser kan fortsätta att dokumentera övergrepp och hålla drömmen om ett bättre samhälle vid liv.

Behoven i världen är enorma och demokratins tillbakagång är akut. Trots det drar flera länder, däribland Sverige, ned på stödet till människor som lever i fattigdom och förtryck.

Fråga 1:

Stödjer ni som parti principen att avsätta 1 procent av BNI till internationellt bistånd?

Ja:

Nej:

Motivera gärna ditt svar.

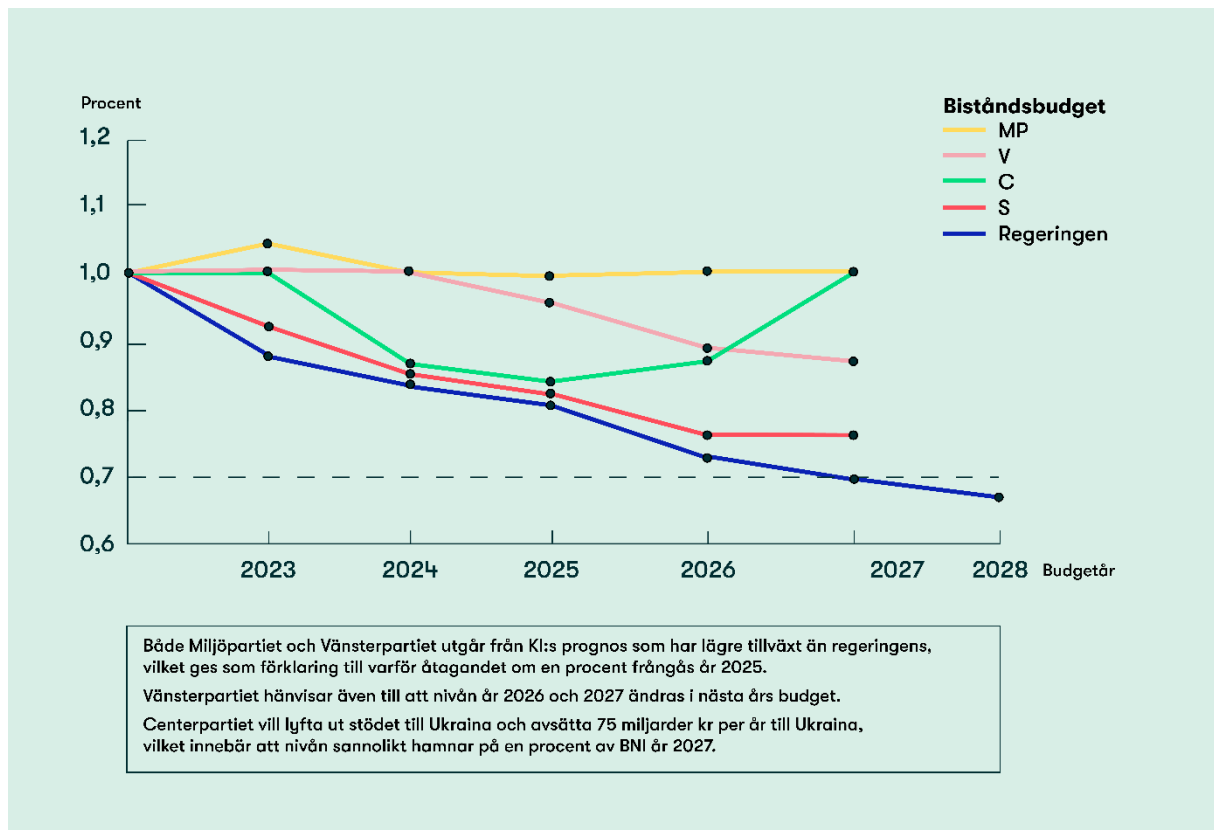
2. En återgång till enprocentsåtagandet

USA:s och en del EU-länders minskade bistånd gör att miljoner riskerar att dö, bland annat på grund av indraget stöd till vaccinationer och bromsmediciner mot HIV/AIDS. Många afrikanska länders sjukvårdssystem [riskerar att kollapsa](#). Miljontals barn står [utan undervisning](#). Demokratikämpar [lämnas åt sitt öde](#), och oberoende journalistik [förlorar stöd](#).

Kristdemokraterna och Liberalerna har kongressbeslut/partiprogram som stödjer principen om att avsätta motsvarande 1 procent av BNI i bistånd, och i Diakonias partiledarenkät inför valet 2022 svarade partierna ja på frågan om "ni som parti stödjer principen om att avsätta motsvarande en procent av BNI till bistånd under hela mandatperioden". Men i regeringförhandlingarna som följde, valde partierna att ge upp stödet. Dessutom har biståndet i relation till BNI sänkts, och låsts vid ett fast belopp för 2027 och 2028. Enligt regeringens egna BNI-prognoser motsvarar beloppet 0,68 procent av BNI år 2028.

Socialdemokraterna stödjer också principen om 1 procent till bistånd, enligt partiets internationella program, och svarade ja på samma fråga i Diakonias enkät. Men i den egna budgeten har anslaget minskat till 0,83 procent av BNI för 2025 och 0,76 för 2026.

I Almedalen 2024 svarade Kristdemokraterna, Centerpartiet, Miljöpartiet och Vänsterpartiet att biståndet borde nå 1 procent redan 2027. Socialdemokraterna ville inte ange årtal men sade att om det blir regeringsskifte med konstellationen S, Mp, V och C så "kan de lova att biståndet kommer att återställas till motsvarande 1% av BNI".

Fråga 2:

Kommer ditt parti, om ni efter valet ska ingå i eller stödja en ny regering, villkora detta med att biståndet ska återställas till 1% av BNI under mandatperioden, det vill säga senast 2030?

Ja:

Nej:

Motivera gärna ditt svar.

3. Principerna om utvecklingseffektivitet

Två av regeringens stora reformer för biståndet är att det har kopplats till migrationspolitiska mål och till att främja svensk export. En sådan politik går dock emot principerna om ett effektivt bistånd.

I regeringens migrationsstrategi ligger fokus på insatser som ska stoppa människor på flykt att ta sig till Sverige, och underlätta för Sverige att skicka tillbaka asylsökande till sina ursprungsländer. Här har svenska [Röda Korset konstaterat](#) att "utgångspunkten för denna strategi är, enligt regeringen, att den ska gagna Sveriges intressen om minskad asylinvandring. Det leder arbetet fel." Enligt rapporter från människorättsorganisationer riskerar en del av regeringens politik i stället att leda [till brott mot mänskliga rättigheter](#). Och enligt Concord Sveriges analys av hur politiken följer OECD:s biståndskommittés (DAC) regelverk, kan stora delar av insatserna [inte redovisas som bistånd](#).

När det gäller exportfrämjande har OECD-DAC [varnat Sverige](#) för att använda bistånd till sådana ändamål. Även Concord har [riktat kritik](#) mot att regeringens näringslivs- och handelsstrategi finansieras med biståndsmedel, eftersom strategins [presenterade syfte](#) inte ligger inom ramen för biståndets mål.

Fråga 3:

Ska svenskt bistånd utgå från de internationella principerna om ett effektivt bistånd som utgår från mottagarnas situation, i stället för att styras av svenska mål inom migration och exportfrämjande?

Ja:

Nej:

Motivera gärna ditt svar.

4. Bistånd som säkerhetspolitiskt instrument

De mänskliga konsekvenserna av USA:s och flera EU-staters neddragningar av biståndet är av ofattbar omfattning. Men neddragningarna blottlägger även biståndets geopolitiska betydelse.

När demokrati- och människorättsorganisationer som agerat motvikt mot antidemokratiska krafter överges, ökar utrymmet för auktoritära krafter att fylla tomrummet. I Kambodja har till exempel China Aid redan gått in med stöd till barns läsning och näringsprogram, samt till minröjning.

Från försvarshåll hörs samma resonemang. Bland annat konstaterar den brittiske före detta generalen [Richard Dannat](#) "att dra ned på utvecklingsbiståndet underminerar vår förmåga att stabilisera fragila stater, att minska grogrunden för extremism och att bygga allianser som stärker vår säkerhet."

Bistånd är också en investering – en analys som organisationen ONE gjort visar att för varje dollar som satsas på att främja tillväxt och politisk stabilitet, [sparas 103 dollar](#) i att hantera framtida konflikter.

Fråga 4:

Är bistånd ett viktigt utrikespolitiskt instrument för att främja global stabilitet, fred och demokrati i världen?

Ja:

Nej:

Motivera gärna ditt svar.

5. Jämställdhet samt kvinnors, flickors och hbtqi+-personers mänskliga rättigheter

Just nu växer sig det globala motståndet mot jämställdhet och kvinnors, flickors och hbtqi-personers rättigheter allt starkare. Sedan 2010-talet har det fått en mer strategisk och internationellt samordnad form. En löst sammansatt men välkoordinerad allians av ultrakonservativa politiska aktörer, religiösa fundamentalister och högerpopulistiska grupperingar har växt fram. Tillsammans vill de rulla tillbaka framsteg för jämställdhet, sexuella och reproduktiva rättigheter och hbtqi-personers frihet från diskriminering.

Motståndet kallas ofta för *anti-genusrörelsen* och tar sig uttryck i många delar av världen där nya lagar inskränker yttrandefriheten och aborträtten och kriminaliserar hbtqi-personers liv. Även på FN-nivå allierar sig konservativa grupper för att begränsa mänskliga rättigheter.

För att möta denna nya typ av globalt hot krävs nya strategier och kreativa lösningar. Sverige bör bygga starka partnerskap med feministiska rörelser och andra allierade världen över och driva ett aktivt nordiskt samarbete. Ett brett politiskt stöd på hemmaplan är också en nyckel för att långsiktigt vända utvecklingen.

Fråga 5:

Hur ska Sverige driva på för att vara en motvikt till den växande anti-genusrörelsen?

Kommentar:

6. Finansiering av jämställdhetsbistånd

En stark och långsiktig finansiering är en grundbult i allt jämställdhetsarbete. Sverige har länge varit en ledande finansiär för global jämställdhet, oavsett regering, men något har förändrats. I regeringens nya biståndsinriktning, som formaliserades i reformagendan [Bistånd för en ny era](#), slås det fast att jämställdhet bara ska integreras "där det är relevant". Det markerar ett tydligt skifte från tidigare policy, där jämställdhet var ett övergripande mål i alla delar av biståndet och utrikespolitiken.

Konsekvenserna av att jämställdhet enbart ska inkluderas där det anses relevant blir tydliga när man granskar statistiken över Sveriges jämställdhetsbistånd: det bilaterala biståndet med jämställdhet som huvud- eller delmål har nått den [lägsta nivån på nära 25 år](#).

Hur mycket av biståndet som bidrar till jämställdhet mäts genom ett internationellt system från OECD (så kallad [gender marker](#)), där insatserna märks utifrån om jämställdhet är huvudmål, delmål eller inte alls integrerat. Sedan 2007 har andelen svenska insatser som haft jämställdhet som del- eller huvudmål legat på över 80 procent, med en topp på 86 procent år 2019. Men i Sidas senaste årsredovisning hade andelen sjunkit till 65 procent, och andelen insatser där jämställdhet var huvudmål minskat från 18 till 10 procent. Det handlar om miljarder kronor som tagits bort från jämställdhetsarbetet.

Fråga 6:

Anser ditt parti att det bilaterala biståndet som bidrar till jämställdhet bör öka jämfört med nuvarande nivå? I så fall, vilken nivå är önskvärd?

Ja:

Nej:

Motivera gärna ditt svar.

7. EU:s direktiv för hållbart företagande

Regelverk som CSRD¹, CSDDD² och taxonomin³ spelar en avgörande roll för att EU ska kunna uppfylla sina åtaganden enligt Agenda 2030 och Parisavtalet. De hjälper till att styra Europas ekonomi mot en mer hållbar riktning där planetens gränser respekteras, och att förhindra människorättskränkningar och miljöbrott kopplat till företags verksamhet.

453903110230847EU-kommissionens så kallade Omnibuslag medför en översyn av flera centrala hållbarhetslagstiftningar – inklusive direktivet om företags ansvar för mänskliga rättigheter och miljö (CSDDD), direktivet om företags hållbarhetsrapportering (CSRD) och taxonomiförordningen - och riskerar att resultera i omfattande försvagningar av dessa.

Förslaget innebär bland annat att företagens skyldigheter att identifiera och förebygga negativ påverkan endast ska gälla direkta affärspartner (*tier-1*), vilket gör att företag riskerar att missa allvarliga kränkningar i andra delar av värdekedjan. Samtidigt föreslås det civilrättsliga ansvaret på

¹ [Corporate Sustainability Reporting Directive - European Commission](#)

² [Corporate sustainability due diligence - European Commission](#)

³ [EU:s taxonomi | Finansinspektionen](#)

EU-nivå tas bort vilket skulle innebära att EU:s medlemsstater inte behöver säkerställa att företag kan hållas juridiskt ansvariga för bristande aktsamhet. I stället riskerar vi att få ett lapptäcke av nationella regelverk som försvagar skyddet för de som drabbas av oaktsamt företagande, och som snedvrider konkurrensen på EU:s inre marknad. Förslagen har [väckt kritik](#) både från företag som investerat i ett bra hållbarhetsarbete, men också från fackföreningar och civilsamhälle i länder där mänskliga rättigheter kränks i produktionsleden.

Fråga 7a:

Kommer ert parti att ta ställning mot Omnibusförslaget i sin nuvarande form – för att säkerställa att CSDDD behåller en riskbaserad ansats och att civilrättsligt ansvar kvarstår på EU-nivå?

Ja:

Nej:

Motivera gärna ditt svar.

Fråga 7b:

Även om Omnibusförslaget går igenom, kan Sverige anta en mer ambitiös nationell lagstiftning så att till exempel fler företag omfattas av lagen. Kommer ditt parti att verka för att Sverige antar en mer ambitiös lagstiftning än vad Omnibusförslaget gör gällande?

Ja:

Nej:

Motivera gärna ditt svar.

8. Ökat stöd till civila samhället

Det demokratiska utrymmet för civilsamhället krymper världen över. Auktoritära makthavare använder politiska, sociala och juridiska strategier för att hindra organisationer och rörelser från att verka självständigt. Demokratins tillbakagång har uppmätts de senaste 25 åren enligt V-Dem vid Göteborgs universitet, och idag lever [knapp 7 procent](#) av jordens befolkning i fria demokratier med tillgång till yttrande-, åsikts- och associationsfrihet.

Sverige har genom sitt bistånd haft omfattande stöd till demokratiorganisationer, och stödet till civilsamhället är fortsatt en viktig komponent för att ge långsiktiga förutsättningar för organisationer och aktörer som kräver civila och politiska rättigheter världen över. Regeringens reformagenda prioriterar demokratibistånd och civilsamhällesbistånd – ändå har bistånd till demokratiaktörer i repressiva länder i Afrika, Asien, Latinamerika och Mellanöstern minskat i nominellt värde.

Fråga 8:

Anser ditt parti att demokratins globala tillbakagång och det nya geopolitiska läget med tydlig demokratisk tillbakagång även i USA och Europa, motiverar att det svenska biståndet till demokrati och civilsamhälle med global utblick ökar?

Ja:

Nej:

Motivera gärna ditt svar.